

Serie de autor

† NEOFIT, MITROPOLIT DE MORFOU

Volumul I

**Amintiri despre
Sfinții Porfirie Kavsokalivitul,
Paisie Aghioritul și Iacov Tsalikis**

Traducere din neogreacă și note de

MIRCEA ȘTEFAN

Tipărită cu binecuvântarea

Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA

Iași, 2023

Cuprins

Cuvânt de mulțumire al Înaltpreasfințitului Mitropolit Neofit de Morfou	13
Ofranda Sfinților și Cuvioșilor stareți și starețe din zilele noastre ai Bisericii Ortodoxe	26
Sfântul Nectarie de Pentapole	30
Sfințenia în secolul XX	31
Sfinți stareți contemporani	33
Sfinte starețe contemporane	34
Sfinții și stareții din Ciprul de astăzi	36
Cuviosul Porfirie Kavsokalivitul (1906-1991)	39
Starețul Evmenie Saridakis Leprosul (1931-1999)	39
Cuviosul Iacov Tsalikis (1920-1991)	40
Cuviosul Paisie Aghioritul (1924-1994)	41
Acești sfinți L-au adus înapoi pe Hristos	43
Învățătura și moștenirea lăsată nouă de sfinții contemporani	44
Sfântul Porfirie (1906-1991), Cuviosul frecvențelor mistice... ..	52
Sfințenia universală a Cuviosului Porfirie	53
Bătrânul Dima, un sfânt ascuns	54
Rugăciunea pătrunzătoare a Cuviosului Porfirie	55
Preot la Policlinica din Atena	56
Diploma de Drept	57
Spovedania generală	59
Harisma înainte-vederii	60
Marea lui dragoste pentru slujbele Bisericii	61
Lucrarea duhovnicească	62

Sfântul Porfirie, așa cum l-am cunoscut personal	66
„Cine-i Starețul Porfirie?”	67
„Duhul Sfânt îți vorbește”	69
„Ia să vedem ce ai înlăuntrul tău”	70
„O să adorm odată cu Starețul tău, Iacov”	73
Diploma de Drept	75
Prinosul sfinților contemporani	77
„Ia seama să nu ți se abată mintea!”	78
Bunica Mirofora	80
Întrebări și răspunsuri	84
- Purtăm în noi veacurile	84
- Cum ne punem în valoare simțurile?	87
- Despre profeții	88
- Europa se va destrăma	92
- Stelian Milonas din Cipru	93
- Profesorul cipriot	95

Unul să mă asculte... (prolog la cartea IPS Neofit, <i>Cuviosul Porfirie</i>)	99
--	-----------

Educația copiilor de astăzi și metoda pedagogică a Ortodoxiei conform Cuviosului Porfirie	102
--	------------

Educația copiilor în lumea occidentală	104
Programele educaționale ale Ministerului Învățământului	106
O educație teandrică	109
Lumina unei brichete	111
Certitudinea Învierii	112
Copilul în primele lui faze conform învățăturilor Sfântului Porfirie	114
Zămislirea copilului	116
Perioada sarcinii	118
Alăptarea și microbii duhovnicești	119
Dezmierdări și pupături	121
Plânsul pruncului este ca un cântec	123

Jocurile copilărești	124
Presiunea religioasă	125
Lauda: cauza egoismului	126

Cuviosul Paisie Aghioritul (1924-1994), minunatul profet

al neamului grec	132
Cuviosul Paisie: minunatul profet al neamului nostru	134
Scurtă biografie a Cuviosului Paisie	136
Isteț, sincer, modest și compătimitor	138
Grija Cuviosului Paisie	142
Iubirea Starețului față de refugiați	142
„Mare este numele Sfintei Treimi. Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, acoperă-ne pe noi”	144
Iubitor al Maicii Domnului	146
Propovăduitor al neliștii celei bune	147
Vedea cele viitoare ca pe cele prezente	148
Mare dușman al cugetului lumesc	150
Rugăciunea unei bune ucenice a sfântului	153
Dorul veșniciei	153
Macabeii	155
Dragostea lui față de Cipru	155
„Mamă” pentru toți cei îndurerați	158
<i>Cuvintele ascetice</i> ale Avvei Isaac Sirul	160

Iacov Tsalikis (1920-1991), Starețul din Evia contemporan

cu noi	165
Starețul Iacov și Sfânta Parascheva	167
Mama sa, Teodora	170
Starețul Iacov la mănăstirea Cuviosului David	170
Peștera Cuviosului David	172
Mănăstirea Cuviosului David	174
Starețul Iacov, iubitorul de slujbe	175
Macarie arhierul	177
Relația Starețului Iacov cu Cuviosul David	179
Un stol de păsări prăznuiește împreună cu el	180

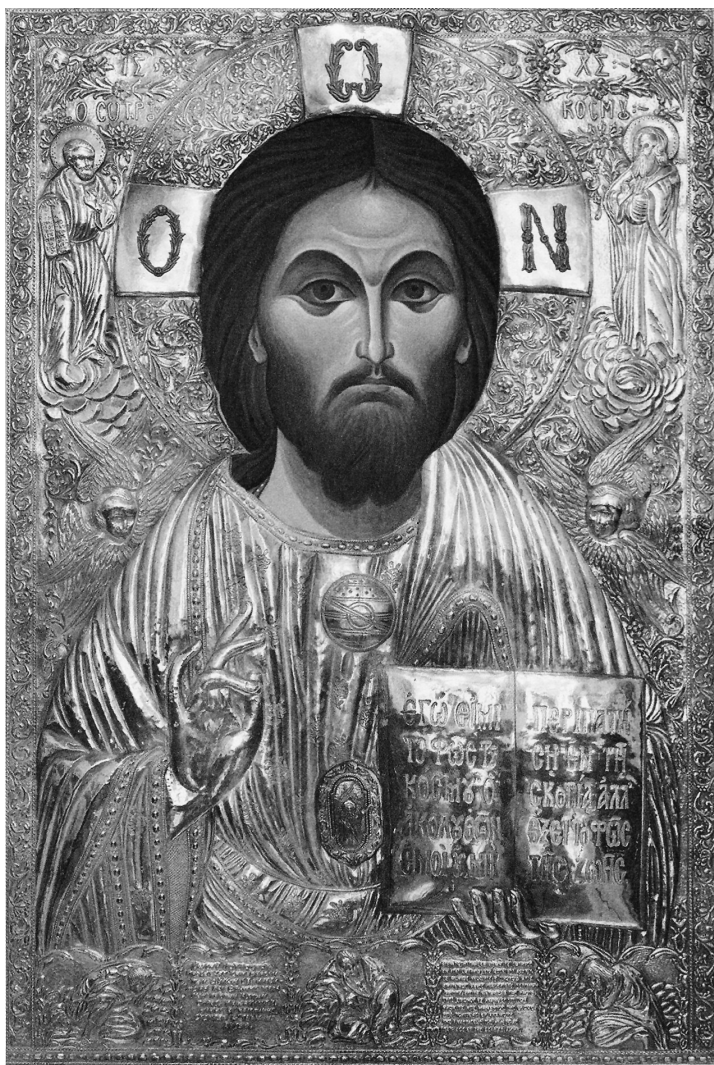
Cuviosul Stareț din zilele noastre Iacov Tsalikis (interviu) 184

Teodora, mama sfântă a Starețului Iacov	185
Starețul o imită pe mama sa în virtute	188
Micul Iacov și Sfânta Parascheva	190
Starețul în timpul stagiului militar	192
„O lumină a șezut deasupra mea și m-am făcut întreg lumină” ...	193
Moartea mamei Starețului	195
Viața monahală	197
Rugăciunea să fie variată	200
Catărul Haido	202
Mănăstirea Galataki	202
Încălțăminte ca opincile	204
Cuviosul Iacov „iertăți-mă”	204
Simplitatea Starețului	206
Preotul Iacov	208
Macarie al III-lea, Arhiepiscopul Ciprului	210
Harisma povestirii	211
Pomenire și ospitalitate	213
„O să se ajungă ca în Omonia”	214
Noblețea Starețului	216
„Văd, copile, văd!”	218
„Sigur te cheamă Homer?”	220
Paternitatea duhovnicească	221
Sfântul Ioan Rusul	222
Sfințenia Părintelui Iacov	225

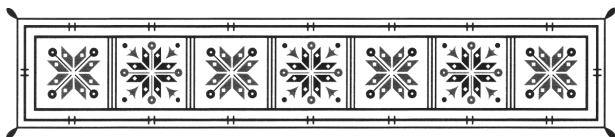
Cuviosul Stareț Iacov din Evia, cunoscut pentru cuvântul „Iertăți-mă!” 229

Cum l-am cunoscut și relația mea cu Starețul Iacov 230

Harismele Cuviosului Iacov	231
Harisma lui cea mai mare	235
Cuviosul ca preot liturghisitor	235
Și în cer, și pe pământ	236
„Faceți puțin loc, sfinții mei îngeri!”	237
Testamentul Cuviosului Iacov	238

Mântuitorul „Chrysosotir” din Theomorfou, copie a icoanei *Chrysosotir Akanthous*. Lucrare a pictorului Arhim. Ambrozie Gorelov, proistamen al Sihăstriei Cuviosului Serafim de Sarov din Skouriotissa și a preacernicului argintar prezbiter Mario Filippou, preot slujitor al Mănăstirii Sfântului Nicolae Orounta, Mitropolia de Morfou.

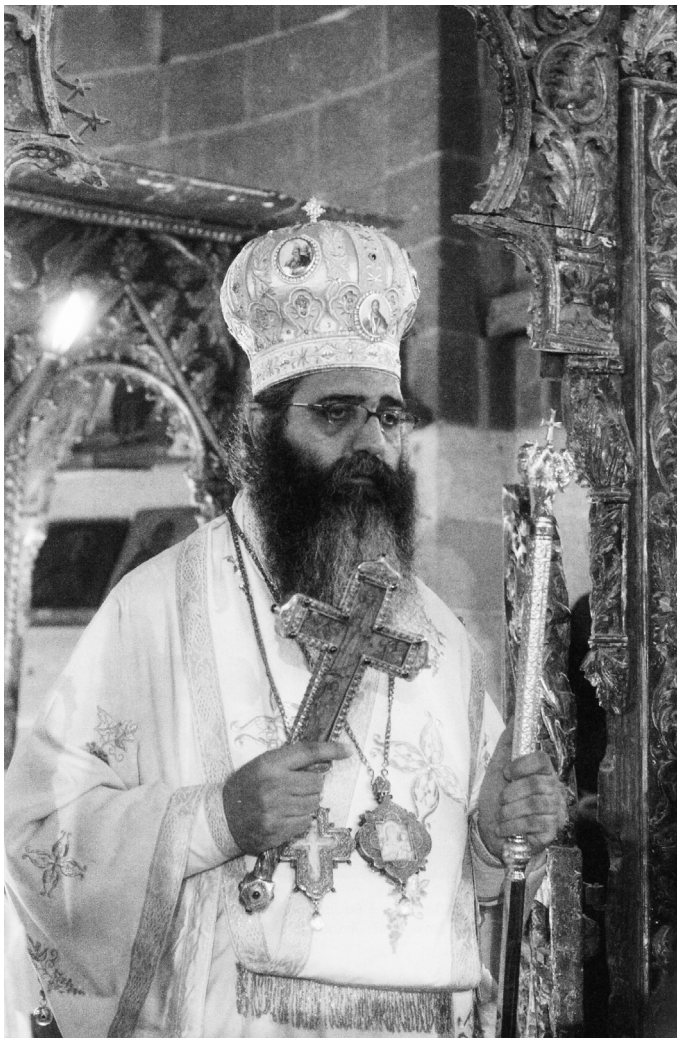
Cuvânt de mulțumire al Înaltpreasfințitului Mitropolit Neofit de Morfou

De multe ori se ivește din inima mea un profund sentiment de recunoștință și mulțumire față de pronia Dumnezeuului Treimic și față de oamenii care mi-au format și mi-au inspirat viața și modul de a gândi. Aceste puține rânduri sub forma unei note autobiografice fac referire la toți acei oameni care m-au educat și mi-au arătat drumul Adevărului, în care se împletesc crucea și învierea și care nu este altul decât Însuși Domnul nostru Iisus Hristos.

M-am născut în satul Pano Zodia din provincia Morfou, Cipru, pe 21 ianuarie 1962. Primii 12 ani „mari” i-am trăit în satul natal ca pe o experiență a raiului, alături de oameni simpli și conștiincioși, fiindcă, așa cum zice un vechi proverb cipriot, „oamenii alcătuiesc locul, iar fără oameni nu există loc”.

Viața simplă și firească a satului, legătura cu câmpurile înflorite, țarinile, și, în primul rând, viața bisericească pe care am trăit-o în biserica Arhanghelului Mihail din Pano Zodia și în paraclisele din jurul satului, alături de oameni cu mare evlavie populară, precum preotul Hrisant și foarte evlaviosul paracliser Hagi-Gheorghe, au jucat un rol important în evoluția ulterioară a vieții mele.

Moștenirea ereditară și caracterul l-am primit de la părinții mei, Nicolae și Milia. Îmi amintesc de tatăl meu că spunea:

Înaltpreasfințitul Neofit, Mitropolitul de Morfou, la prima dumnezeiască liturghie după treizeci de ani în care nu se mai slujise în catedrala Sfântului Mamant din Morfou, aflată sub ocupație străină (2004), fotograf M. Gheorghiadis.

„Mă rog ca ai mei copii să ia de la mine frumusețea, vocea și buna dispoziție, iar de la neamul soției mele, mintea și credința”. Bunica mea Mirofora, din Kato Zodia, a fost inițiativa mea în evlavia populară, ea mi-a întărit legătura cu credința și cu experiența ortodoxă.

Tot acest rai pământesc din Zodia s-a prelungit până în orașul Morfou, fiindcă atunci când eram în clasa întâi a Gimnaziului 3 din Morfou călătoream zilnic pe traseul de autobuz Zodia-Morfou, ascultând cântece populare și frecventând biserica Sfântului Mamant, Mitropolia de Morfou, traversând râul Serrachi și terenul de sport Dighenis Akritas ca să ajungem la școală.

Verile noastre erau însuflețite de taberele de la Proskopon-Platania și uneori de scăldările în mare la Xero și la Solos.

Această „lume mică, mare”, după cum spune poetul, a fost rănită în 1970 de moartea tatălui meu, Nicolae, și mult mai tare în 1974, de lovitura de stat, invazia turcilor, perioada de refugiat, și a fost pecetluită în chip de neșters cu moartea neașteptată a fratelui meu Petru. La vârsta de 12 ani am trăit perioada de doliu de trei ori: moartea tatălui, a satului și a fratelui meu.

Cu aceste trei răni adânci am intrat în perioada adolescenței ca refugiat, pe care aveam s-o trăiesc prin apartamentele din Nicosia și în cartierul Latsion. Această îndepărtare forțată de satul nostru și ghetozarea în cartiere ne-a îndepărtat de experiența comună a dumnezeieștii liturghii, care, ca fapt în sine, era legată în chip nespus de comunitatea din Zodia.

Trăind astfel în cadrul orașenesc foarte zgomotos al cartierului Latsion, mi-am politizat neliniștile adolescenței

într-un mediu de stânga, iar mai târziu, când am ajuns la Gimnaziul 2 din Akropolis, colegii m-au ales președinte al școlii. Aici aş dori să le mulțumesc profesorilor mei, și mai cu seamă celor de limba greacă, fiindcă m-au ajutat să iubesc limba și istoria țării mele.

În tot acest timp, în casa noastră de refugiați, obiceiul și modul de viață îl stabilea mama mea, Milia, atât prin austeritate, cât și prin libertate. Femeie credincioasă din poporul cipriot, fără urme de pietism, credea cu simplitate și punea în lucrare minunea Învierii, chiar dacă ea însăși era atât de rănită din pricina deceselor apropiaților săi. În familia noastră am învățat să iubim și să ne bucurăm fără remușcări, fiecare având un profund sentiment că poate fi el însuși.

În 1979, la vârsta de 18 ani, am ajuns la Atena ca student în anul I la Facultatea de Drept, după ce mai întâi obținusem o scutire de onoare de la stagiul militar, ca urmare a morții fratelui meu Petru în timpul războiului din 1974. Facultatea de Drept n-am iubit-o niciodată, totuși aceasta a avut o influență majoră asupra modului meu de a mă exprima. În primul an de studii existau destule contradicții în interiorul meu și mă întrebam ce viitor aveam ca avocat. În același timp, îmi căutam prieteni, nu simple cunoștințe. Îmi doream prietenie, deoarece cunoștințe aveam destule!

Când am început să leg prietenii adevărate cu unii oameni, ciprioți și greci, am observat că cei mai mulți voiau să-L aibă și pe Dumnezeu în viața lor. Cu acești prieteni mă întâlneam regulat și în parohia Sfântului Gherasim din Ilision. În al doilea an de studii, în noiembrie 1981, l-am cunoscut pentru prima dată pe Cuviosul Porfirie, care m-a sfătuit să nu mă retrag de la Drept – fiindcă eu voiam s-o las baltă – și mi-a spus în mod profetic că Biserica Ciprului și arhiepiscopul

vor avea nevoie de diploma mea, lucru care s-a și împlinit mult mai târziu, când am devenit episcop pe vremea lui Hrisostom I, Arhiepiscopul Ciprului.

Aici aș dori să spun că în inițierea mea duhovnicească mult m-a ajutat prietenul meu, vrednicul de pomenire Gherasim¹, Mitropolitul Kefaloniei, care m-a pus în legătură cu oameni adevărați ai lui Dumnezeu și foarte importanți atât din Grecia, cât și din Sfântul Munte. Pe atunci, în jurul lui Gherasim, care avea 29 de ani, iar eu 19 ani, se adunau oameni foarte mulți și foarte diferiți.

Astfel, încet-încet, au intrat în viața noastră viețile sfinților, teologia, cântecele populare și tradiționale din Răsăritul nostru și gândul teologic a depășit politica și a filtrat-o. Am început să particip la Tainele Bisericii și înlăuntrul meu s-a născut un foarte mare atașament față de privegheri.

În 1981, în perioada când PASOK-ul lui Andreas Papandreou prelua conducerea politică, am cunoscut pentru prima dată, la Leprozzeria „Sfânta Varvara” din Egaleo, Spitalul de Boli Infecțioase de mai târziu, oameni îndurerați, ai crucii și ai învierii, care veneau din Creta, precum Haralambie, Aristide, Arghiro, Dina, psaltul Costa, Eftihia, Mihalis orbul, Manolio, Fofu și pe femeia paralizată și oarbă,

¹ Vrednicul de pomenire Gherasim a slujit ca protosinghel al Sfintei Mitropolii de Kefalonia din 1998 până în 2015. Pe 27 mai 2015 a fost ales de ierarhia Bisericii Greciei ca Mitropolit de Kefalonia, iar pe 31 mai, în Duminica Cincizecimii, a fost hirotonit episcop. Pe 22 iunie „a plecat” la ceruri, oferindu-I arhieria sa neîntinată și curată Marelui Arhiereu și Domnului nostru Iisus Hristos. Adormirea vrednicului de pomenire Gherasim, Mitropolitul Kefaloniei, i-a luat pe mulți prin surprindere, însă nu și pe noi! Vrednicul de pomenire Gherasim a fost toată viața sa un om neobișnuit și ne-a binecuvântat cu iubirea lui, cu libertatea și duhul lui ascetic. A fost cu adevărat un kefalonit autentic.

pe Sfânta Vanghelio din Epir și alții. Mai cu seamă am intrat în legătură cu un sfânt ascuns, așa cum spunea Cuviosul Porfirie, cu Părintele Evmenie Saridakis, care era preot slujitor la biserica Sfinților Doctori fără de arginți din spital și care avea să devină și duhovnicul meu. Împreună cu prietenul meu Dimitrie Demertzis, mergeam acolo de două ori pe săptămână pentru slujbe.

În februarie 1982 am mers pentru prima dată în Sfântul Munte și l-am cunoscut pe Cuviosul Paisie, iar de Paști în același an am mers la mănăstirea Cuviosului David din Evia și l-am cunoscut pe omul care a pus plasturele pe marea mea rană, acea de a fi orfan de tată, pe Cuviosul Iacov Tsalikis, cel care de atunci și până astăzi este părintele meu duhovnicesc, fiindcă se poate să avem mulți învățători, însă „nu mulți părinți”.

De atunci, Săptămâna Mare și Nașterea Domnului le-am petrecut în mănăstirea Cuviosului David, alături de Cuviosul Iacov și de mica lui obște, până în 1987, când m-am întors în Cipru pentru a mă călugări, fiindcă chemarea mea monahală, care era ascunsă, s-a ivit foarte repede datorită șederilor mele alături de toți acești oameni ai lui Dumnezeu.

Pe 16 ianuarie 1987 am intrat în mănăstirea Sfântului Gheorghe Kontou din Larnaca, ritmată prin prezența ascetică a Părintelui Simeon, cel care mi-a făcut cunoștință cu Avva Atanasie Stavrovouniotul, Starețul stareților și egumenul Mănăstirii Stavrovouni, precum și cu bătrânul Panais din Lisis, marele dascăl al ascezei ortodoxe în lume, și cu biserica din casa lui și cu obștea lui. Pe 27 decembrie 1987 am fost hirotonit diacon de Înaltpreasfințitul Hrisostom, Mitropolitul de Kitiou, la al cărui îndemn am absolvit și Facultatea de Teologie din Atena. Pe 17 decembrie 1993 am fost hirotonit preot, apoi am fost hirotesit arhimandrit.

În 1994, de comun acord, Starețul nostru Simeon, eu și Nectarie, actualul Mitropolit de Kitiou, am început reînființarea și reconstruirea vechii mănăstiri a Sfântului Gheorghe Mavrovouni din Troulous, Larnaca, iar în 1996, de Paști, am intrat în mănăstirea înviată cântând „Hristos a înviat”.

Pe 22 august 1998, prin votul clerului și al poporului, am fost ales Mitropolit de Morfou, iar pe 13 septembrie 1998 am fost hirotonit episcop, fiind întronat în după-amiaza aceleiași zile în Evrichou, reședința provizorie a Mitropoliei noastre din refugiu.

De-a lungul perioadei arhieriei mele, faptul cel mai important, care mi-a schimbat orizontul, a fost pelerinajul pe care l-am făcut în partea ocupată, înrobită a Ciprului, în mai 2003, la îndemnul Preafericitului Bartolomeu, Patriarhul Constantinopolului. Acolo ne-am izbit de realitatea tragică a sfântului nostru pământ răstignit.

Pe 2 septembrie 2004, ziua sărbătorii Sfântului Mamant, ocrotitorul și păzitorul Mitropoliei noastre, în mijlocul crizelor și al criticilor, am săvârșit pentru prima dată după 30 de ani dumnezeiasca liturghie în catedrala mitropolitană a Sfântului aflată sub ocupație străină, și astfel am reînnoit istoria creștină din Morfou și, în același timp, speranța și certitudinea întoarcerii într-un Cipru eliberat de la un capăt la celălalt.

Intrarea mea în pământul cipriot răstignit și aflat sub ocupație s-a făcut pricină de mari reorganizări interioare. Am văzut prezentul tragic, viitorul dificil, turcirea și islamizarea pământului patriei mele ocupate.

Am înțeles că dorita conviețuire cu turcii-ciprioți foarte tramatizați, oricât de bine ar suna în urechile mele progresiste și creștine, este un cuvânt gol, lipsit de noimă și perspectivă, fiindcă problema noastră nu sunt turcii-ciprioți,

ci Turcia expansionistă și, prin extensie, islamul neootoman turcesc, care încearcă să se instaleze în toată partea nordică a Ciprului ocupat, și lucrul acesta l-am văzut mai cu seamă în Zodia, satul meu natal.

Mai mult, prezentul tragic m-a învățat încă un lucru: numai dumnezeiasca liturghie săvârșită în bisericile noastre ocupate învinge defetismul nostru. Vreau să spun că fără dumnezeiasca liturghie nu există patriotism autentic. Mare taină! La acest simțământ al tainei cu siguranță că au contribuit mult și sfinții contemporani. Încă ceva, cuvintele, vedeniile, prezicerile, profetiile vechi și noi ale oamenilor sfinți pe care i-am cunoscut și care au fost imprimare și pecetluite în amintirea inimii mele au ieșit la suprafață.

În același timp, în 2005 am călătorit ca închinător în ți-nutul duhovnicesc cel mai intim al ciprioților, în Răsăritul nostru: Constantinopol, Capadocia, Asia Mică, nordul Siriei (muntele Amanos), Alep, Damasc, Tartus, Liban, Tripoli, Beirut, Țara Sfântă, Ierusalim. Acolo mi-am aflat rădăcinile. Am aflat romeitatea. Am aflat ceea ce sunt. Atunci am înțeles de ce i-am iubit atât de mult pe Sfântul Iacov Tsalikis, Sfântul Paisie Aghioritul, Starețul Evmenie Leprosul, Starețul Atanasie Stavrovouniotul, pe actualul meu Stareț Simeon. I-am iubit fiindcă erau romei, greci ortodocși din Răsăritul nostru...

Din 2005 până în 2012, toate acestea au început să vorbească „dintru adâncuri”. „Dintru adâncuri am strigat către Tine, Doamne. Doamne, auzi glasul meu; fie urechile Tale luând aminte la glasul rugăciunii mele.” (Ps. 129, 1-2)

Mai mult decât orice, mulțumesc proniei lui Dumnezeu prin care sfinții părinți și sfințele maici, unii „în ceruri”, alții „pe pământ”, m-au ajutat ca durerea profundă pe care o

aveam pentru viitorul patriei mele, pentru viitorul romeității de pretutindenii, dar și cel al întregii lumi, să o transform în rugăciune, să schimb răbdarea în așteptarea plină de speranță, agonia în certitudinea învierii, până când toți vom deveni Biserică, Trup al lui Hristos, având ca suflet al acestui Trup pe Duhul Sfânt.

Cu harul lui Dumnezeu, în 2012 am împlinit 50 de ani. Tinerețea s-a terminat! Bătrânețea, neputințele, dar și oameni noi ai lui Dumnezeu bat la ușa mea. Trecutul hrănește de acum viitorul în chip rodnic cu optimismul învierii. Îndrăznesc să vorbesc și să scriu cât se poate de sincer!

Islamul fanatic, pe care l-am văzut ocupând pământurile însângerate ale Răsăritului nostru, funcționează asemenea unei pietre de moară, iar deasupra există altă piatră de moară, sionismul mesianic. Un prieten mitropolit al Patriarhiei Antiohiei mi-a spus în 2010: „Neofit, în Răsăritul nostru stăm ca pe paie. O scânteie să se aprindă, și toate și toți iau foc”.

Sfântul episcop Antonie de Siatista a văzut lucrul acesta și l-a anunțat profetic cu puțin mai înainte de adormirea sa. Sfântul Paisie a devenit în mod paradoxal profetul neamului nostru, „semn care va stârni împotriviri”, pe care puțini l-au înțeles. Glasul lui, glas de agonie, „glas al celui ce strigă în pustia” din Grecia. Sfântul Cosma Etolianul ne-a profetit cu 250 de ani în urmă că „mai întâi va veni o pseudoromeitate. Să nu-i dați crezare. Se va retrage”, ca să vină cea autentică, cea adevărată!

Fraților, noi, ortodocșii, trăim între pietrele de moară ale islamului fanatic și sionismului mesianic, așa cum am menționat, și suntem martori la Noua Ordine Mondială – dezordine pe care oamenii criptomonedei o impun cum vor